

Hebl 2/1-73

Funderar ni på språkrikhetsproblem? Vår spalt Modern svenska behandlar språkfrågor av allmänt intresse, som besvaras av professor Carl-Eric Thors.

Sänd in frågor till Dagboken som vidarebefordrar dem till språkvetaren.

1. "Skall det heta **européiska folkerna, folken eller folket?**" — Det är bara ett av de tre uttrycken som är möjligt i skrift: **de europeiska folkerna**. Den vanliga talspraksformen **folkerna (takerna, borderna)** godtas inte i skrift. "Europeiska folket" skulle innebära att det funnes en integrerad stat Europa.

2. En frågeställare berör ordet **slippa** i betydelsen "komma" och undrar, om det alls är godtaget i den betydelsen. — **Slippa** är som bekant enbart finlandssvenskt i uttryck som "slapp att resa till Stockholm" (fick tillfälle att resa). Det är fullt brukligt även i Sverige i sådana fall där det betyder "bli framsläppt", "tränga sig förbi något". Uttryck som "ingen slipper förbi vakterna", "hunden har sluppit ut genom ett hål i staketet" är fullt brukliga även i Sverige.

3. Heter det "vi tar **var sin** grogg på en restaurang" eller "vi tar **var vår** grogg i en restaurang"? — Den första satsen är korrekt. Det heter **var sin** även om uttrycket syftar på ett vi eller ni: "nu skall ni ta **var sin** kopp kaffe".

4. Skall man säga "Får jag presentera min hustru (maka)?" eller "Får jag presentera min fru?" — Jag föredrar avgjort att säga "Får jag presentera min hustru?". Av gammalt har det hetat "min hustru", men "Er fru", beroende på att fru hade en finare klang. För somliga har den skillnaden utsuddats, andra håller på den. Just i en sådan situation som den antydda, låter som sagt min hustru mest acceptabelt. Ordet **maka** åter låter en smula sökt i mångas öron.

5. "Varifrån kommer ordet **smultron?**" — **Smultron** innehåller samma stam som **smälta, smultit** och syftar på den mjuka konsistensen hos bären. Det är ett enbart svenskt ord. På danska och norska heter det i stället **jordbär**, ett ord som också finns i dialekterna i södra Sverige. Tyskarna har ett motsvarande ord: **Erdbeere**. **Jordbär** och **Erdbeere** syftar givetvis på växtens krypande revor, och det är också de som åsyftas med det engelska ordet **strawberry**.

6. "Vilketdera uttrycket är rätt: **två skorpor åt gången** eller **två skorpor i gången?**" — "Åt gången" är gångbart både i Sverige och hos oss, "i gången" är enbart finlandssvenskt. Frågeställaren nämner också **två skorpor per gång** — det uttrycket låter i mina öron som affärsspråk.

7. En frågeställare berör uttrycket **gå in för** och citerar en sats "Vi har gått in för produktion av mattor".

— **Gå in för** är en efterbildning av engelskans **go in for**. I svenskan har uttrycket kommit att användas som ersättning för olika uttryck, t.ex. **besluta sig för, sträva efter**. Det är ofta litet obestämt till innebörden. I satsen om mattorna avser det nog en snarast "inriktat sig på". **Gå in för** innebär inte någon pågående handling, men hela satsen får en nyans av något pågående, emedan produktionen tydligen fortsätter.

Carl-Eric Thors